

Bok og Bibliotek

Nr. 1. 2013

ÅRETS BIBLIOTEK- PROSJEKT 2012

Nå kommer e-bøkene

Forskning: Bibliotekutvikling

Tanker om formidling

Innhold

Hovedsaken

Også i år strømmet det på med prosjekter til Bok og Biblioteks konkurranse Årets bibliotekprosjekt. Bredden var stor og viljen til nyskapning og formidling er imponerende omkring i landets biblioteker. Vi presenterer i denne utgaven de tre vinnerne og gir dessuten "hederlig omtale" til tre andre prosjekter som konkurrerte sterkt om en plass på pallen. 11

Bibliotekutvikling

E-bøker. Lang dags ferd mot e-bøker	8
Grenseløst. Nordisk samarbeid, av Heidi Grytten, Annike Selmer, Cecilie Bergh og Kari Bjørklid (alle ved Deichmanske bibliotek)	18
Forskning. By- eller bibliotekutvikling – ja takk, begge deler, av Sunniva Evjen, PhD bibliotek- og informasjonsvitenskap	36
Bohem-bibliotekar. Haakon Nyhuus - Kristianiabohemen som ble folkebibliotekenes far.	44
Skolebibliotek. Skolebibliotekarens rolle i Ungdommens kritikerpris, av Bjarne Bakken, Foreningen Iles	40
Biblioteksjefer mener.... Et utvalg biblioteksjefer uttaler seg om Nasjonalbiblioteket og utfordringer i 2013	52

Bøker, lesing, formidling

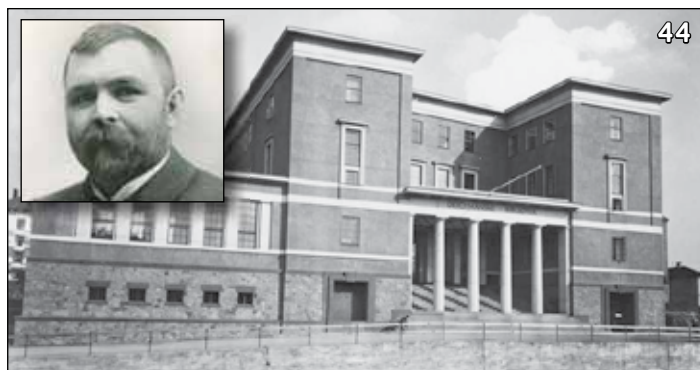
Førstehjelp. Det er fortsatt mulig å reparere bøker	21
Formidling?. Hvordan tenker bibliotekarer om litteraturformidling? Av Nanna Kann-Christensen og Gitte Balling, Det Informationsvidenskabelige Akademi, IVA	30
Lyrikk. Jan Erik Vold, av Stefan Andreas Sture	34

Meninger

Leder: E-bøker og bibliotek – ingen krise	5
Professor'n: Hva er norsk kultur? Av Ragnar Audunson	24
Plinius. Kunnskapsrevolusjonen – fra dampmaskiner til læringsbedrifter, av Tord Høivik	28
Kulturutfordring 1. Lansering av Civita-bok	30
Kulturutfordring 2. Kultur for kulturens skuld, av Georg Arnestad	42

Litt av hvert

Fokus	6
Nye litteraturhus: Fredrikstad og Bergen.....	57
Topptur. Tre bibliotekarer på jakt etter en feilplassert fjelltopp, av Anne Mette Vibe	58
Jerusalem. Bokhandlere, bibliotek, litteraturhus. Av Bengt Sigvardsson (tekst) og Anders Paulsson (foto)	60
Innovasjon. Kunnskapsspredning i verdens biblioteker, av Fil. Dr. Jan-U. Sandal	64
Kryssord.	70

Jakten går videre – i verdens biblioteker

Jan-U Sandal har sett det som en stor oppgave å formidle kunnskap om innovasjon via mange av verdens biblioteker. Han gir her noen glimt fra ferden.

I 2003 disputerte jeg for den filosofiske doktorgrad i økonomisk historie ved Lunds universitet i Sverige. Tittelen på avhandlingen var ”Jakten på Entreprenøren - Kan Joseph A. Schumpeters teori benyttes til å identifisere og differensiere entreprenører i det 21. århundre?”

Jakten går videre. I 10 år har undertegnede formidlet den verdifulle nye kunnskapen og bidratt til spredning av uavhengig internasjonal vitenskap, ikke bare i de nordiske farvann, men over hele verden. Det er likevel åpenbart at ikke alle vitenskapsmiljøer, vitenskapelige forskere som allmenne brukere av biblioteker har tilgang til relevant og verdifull litteratur i det omfang som er ønskelig og hensiktsmessig.

Innovasjon og entreprenørskap er fagfelt som krever bred medvirkning fra folk flest for at samfunnet skal utvikles i demokratisk retning og nettopp derfor er spredning av informasjon, gjerne i bokform og i artikler, av stor betydning. Hva finnes av engelskspråklig litteratur innenfor innovasjon, entreprenørskap og sosialt entreprenørskap i verdens biblio-

teker, og er det interesse for å anskaffe mer?

Et aktuelt tema

Europa rystes ved inngangen til 2013 av en hyperarbeidsledighet vi sjelden har sett maken til og mer enn 120 millioner EU borgere lever under fattigdomsgrensen. Mer enn 46 millioner mennesker er uten arbeid i de vestlige statene og frykten for oppløsningstendenser og elendighet er stor. Samtidig er den klassiske fattigdom og undertrykkelse stadig tilstedeværende i store deler av verden. Det er åpenbart at verken det politiske system eller kunnskapsindustrien har forutsetninger for å skape nye muligheter for produksjon og vekst slik at den pågående krise og den sedimenterte ubalanse blant folkene kan finne en løsning. Politiske motstandere står mot hverandre i en dragkamp og akademikere slåss seg imellom mot de respektives dogmer. Resultatet blir en uløst situasjon og akselererende arbeidsledighet med et stadig økende trusselbilde om nød og grusomheter.

Politisk korrupsjon og byråkratiets utilstrekkelighet, som ofte trekkes frem som forklaringer til stagnasjon og undergang, er i seg selv ikke nok som forklarende årsaker til den ugunstige utviklingstendens.

Analyse av mangel på skaperlyst og innovasjonskraft i befolkningen har stor verdi når man legger et langt historisk perspektiv i økonomisk og sosial samfunnsutvikling lunder lupen. Innovasjon og entreprenørskap er derfor alltid et aktuelt tema for styrking og utvikling av demokratiet, ikke bare i vår tid, men slike faktorer forklarer også på en utmerket måte utviklingen frem til denne dag og har stor verdi som utviklingstendens for fremtiden.

Innovasjon og sosialt entreprenørskap

Innovasjon gjør alle ting nye og leder samfunnet inn i en demokratisk utviklingsbane. Innovasjon betyr å gjøre noe man før ikke kunne, eller ikke kunne gjøre like godt eller like lønnsomt. Innovasjon oppstår når nye kombinasjoner av første og andre produksjonsfaktor i en produksjonsrekke finner sted og innebærer at det fysiske produkt ved en vare eller tjeneste øker. Den som iverksetter en innovasjon og høster entrepre-

Av Fil. Dr.
Jan-U. Sandal

Nasjonalbiblioteket i Alger.

Biblioteket har kapasitet til 10 mill. bøker.

nørprofitten betegnes som entreprenør (av fransk å etablere, starte noe). Den vanligste form er forretningsentreprenør, en person som jobber i næringslivet.

I verdens biblioteker

I 2003 var de nordiske land fortsatt uten en vitenskap om sosialt entreprenørskap. Feltet var urørt, både vitenskapelig og praktisk. Min oppgave ble derfor å åpne feltet sosialt entreprenørskap både som et vitenskapsområde innenfor innovasjons- og entreprenørskapsforskningen og som praksisfelt i form av formidling basert på internasjonal uavhengig vitenskap.

I 2012 tok jeg et nytt skritt som en selvstendig aktivitet; jeg ønsket å bidra til internasjonal spredning av forsknings- og praksisfeltet via biblioteker og universiteter. Jeg besøkte 25 insti-

tusjoner i 20 land i fire verdensdeler. Landene er (for å nevne noen): Sverige, Finland, Kina, Mongolia, Belize, Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua, Algerie, Tsjekkia, Ukraina og Litauen. Året er ikke tilfeldig valgt, det markerer 100 år etter utgivelsen av førsteutgaven av Joseph A. Schumpeters *Theorie der Wirtschaftlichen Entwicklung* (teorier om økonomisk utvikling) som ble publisert på forlaget Duncker & Humbolt i Leipzig 1912.

Joseph A. Schumpeter regnes blant mange som den viktigste økonom og introduserte med sin bok *entreprenøren* som en sosial agent i økonomien, noe som var helt nytt i tyskspråklig økonomisk sammenheng. Hans ettermæle omkranses med betegnelser som verdenskjent økonom, minister, sosialfilosof og humanist og han siteres av tusenvis av fremstående forskere ver-

den over. Riktignok startet mitt arbeid med internasjonale kontakter på et langt tidligere tidspunkt og hvis alle besøk skal tas med blir listen over land, kontinenter, biblioteker og universiteter langt mer omfattende enn hva plassen tillater i denne artikkelen.

I Joseph A. Schumpeters fotspor

Det er en åpenbar fordel å starte denne presentasjonen ved først å gå til områdene for den moderne innovasjons- og entreprenørskapsforskningens kilde; Triest (i dag Trest i Tsjekkia) og Chernowitz (i dag Chernivtsi i Ukraina), henholdsvis Joseph A. Schumpeters fødested og den by hvor han tiltrådte sin første post som ung professor i 1909. Joseph A. Schumpeter kom fra en familie som over lang tid hadde drevet fabrikkasjon og handel med tekstiler, jern og salt, og Schumpeterfamilien var

Det kommunale biblioteket i San Pedro, Belize.

foregangsmenn og pådrivere for moderniseringen av Triest.

I dag driver kommunen et museum i Schumpeter Haus, ett av husene som Schumpeterfamilien eide. Her bygges nå opp en samling av bøker og artikler på grunnlag av Schumpeters vitenskapelige arbeid. Museets direktør Milina Matulova forteller at museet har gode besøksstall. Det er også særdeles interessant at relativt mange besøkende fra Japan legger turen innom Schumpeterutstillingen. Bevisstheten om verdensarven etter Joseph A. Schumpeter er stor i Tsjekkia og den 12. mai 2000 ble den første konferanse avholdt med tittelen ” J. A. Schumpeter – A Politician of Democracy” i nabobyen Jihlava.

Til universitetet i Chernowitz (nå Chernovitsi nasjonale universitet i Ukraina), den gang hovedstad i Hertugdømmet Bukowina og en utpost i keiserdømmet Østerrike-Ungarn, kom Joseph Schumpeter i 1909. Universitetet ble åpnet ved keiserlig dekret den 4. oktober 1875. Det var mens Schumpeter oppholdt seg i Chernowitz han utformet teorien og skrev boken om entreprenøren som sosial agent i det økonomiske system. Dosent Maria P. Dyachuk har nedlagt et stort arbeid i å systematisere Schumpeters arbeider og i 2011 ble andre utgaven av Theorie oversatt til ukrainsk. På økonomisk fakultet har bildet av Schumpeter fått hedersplassen, men hans teorier er

ikke omfattet av undervisningen ennå. Sosialt entreprenørskap, får jeg opplyst, er fortsatt et ubeskrevet kapittel i Ukraina.

Asia

I Asia var det naturlig ut ifra prosjektet å besøke Mongolia og Kina. I Mongolia besøkte jeg universitetsbiblioteket ved National University of Mongolia i Ulan

Bator. Interessen for mine bøker er stor. Sosialt entreprenørskap er ennå ikke et tema på undervisningsplanen og jeg finner ingen spor av litteratur på engelsk i det aktuelle fagområdet.

I Beijing var det naturlig å kontakte Tsinghua universitetet og biblioteket for Humaniora og sosialvitenskap. Biblioteket er nybygget og ble åpnet for bruk i april 2011. Biblioteket er tegnet av Mario Botta og formet som en nøkkel; symbolet for kunnskapens gyldne nøkkel. Biblioteket har store samlinger av litteratur på engelsk donert av blant andre journalisten Mr. Epstein og professor Robert Cohn ved Boston universitetet. Litteratur om innovasjon og entreprenørskap er tilgjengelig men sosialt entreprenørskap er foreløpig et nytt felt. I Xian besøkes Xian Jiaotong universitetet. Heller ikke her er det noen oppmerksomhet å spore rundt feltet sosialt entreprenørskap.

Sentral Amerika

San Pedro ligger drøyt to timers reise med speedbåt fra Belize sentrum. Øya har de seneste årene blitt et populært turiststed med et yrende folkeliv. Belize har engelsk som språk og det er ikke vanskelig å finne litteratur om innovasjon og entreprenørskap i bibliotekene. På biblioteket i San Pedro blir interessen stor for sosialt entreprenørskap, og ideene hagler; studiesir-

kler, kveldskurs, oppstart av organisasjoner etc. Nyervervelsen blir stilt opp i en monter og straks er samtalene i gang og flere av bibliotekets besøkende viser interesse.

I Guatemala er interessen for innovasjon og entreprenørskap også stor. I det kommunale biblioteket i Flores finnes ikke så mange kilder på engelsk om entreprenørskap og sosialt entreprenørskap er helt nytt. Bibliotekaren mener at et ikke ubetydelig antall av bibliotekets brukere vil finne temaet interessant, og engelsk vil ikke være til noe særlig hinder i den store sammenheng. Biblioteca Nacional de Guatemala, nasjonal biblioteket i Guatemala, viser frem en ikke ubetydelig samling økonomisk litteratur på engelsk, men jeg finner ikke litteratur om sosialt entreprenørskap. Bibliotekets direktør, Lic. Ilonka Ixmucané Matute, mener spredning av mine bøker vil være til stor nytte for Guatemalans innbyggere.

Tv. Bibliotekaren Julio Penelo J'lores Peters ved det kommunale bibliotek i Flores, Guatemala, og artikkelforfatteren.

San Salvador

På nasjonalbiblioteket i San Salvador jobber Raol Torrento. Han driver blant annet et spesialprosjekt over hele landet med henblikk på å øke interessen for og de språkmessige ferdigheter i engelsk. Han fungerer som tolk på biblioteket og interessen for sosialt entrepre-

nørskap blant bibliotekarene og ham selv er strakt til stede. Også her er sosialt entreprenørskap et urørt fagfelt. Et kattesprang unna ligger Universidad Tecnológica, det tekniske universitet. Her er innovasjon ikke noe ukjent fag, men sosialt entreprenørskap er fortsatt et ikke omtalt emne.

Raol Torrento ved nasjonalbiblioteket i El Salvador, San Salvador.

Honduras

Ingrid Cortes, koordinator for de offentlige bibliotekene i Honduras tar interesse i mot informasjonen og bøkene om sosialt entreprenørskap. Nasjonalbiblioteket er organisert under departementet for kultur, kunst og sport og er lokalisert til bygningen som rommet hjemmet til nasjonalhelten Francisco Morazan. I hovedstaden Tegucigalpa finnes også The National Autonomous University of Honduras (UNAH) som blant annet rommer det medisinske bibliotek og sentralbiblioteket. Patricia Villalobos Marquina er koordinator og tolk ved sentralbiblioteket og opplyser at universitetet snart skal tilby et masterstudium i marketing hvor entreprenørskap skal inngå, men sosialt entreprenørskap er fortsatt et ubehandlet tema.

Managua

Ved Det katolske universitet (UNICA) i Managua vises stor interesse for sosialt entreprenørskap under mitt besøk. Fagfeltet er fortsatt ikke omtalt, men nytten av innovasjon i den sosiale sektor er åpenbar. Det samme forhold uttrykkes under besøket ved Universidad Nacional Autónoma de Nicaragua. Direktør Lic. Maritza Vallecillo Flores

ved Biblioteca Central "Salomon de la Selva" viser stor interesse for fagfeltet.

Afrika

Det nye bygget som rommer Bibliothèque Nationale d'Algérie i Alger har kapasitet til 10 millioner bøker og omfatter i øyeblikket en samling av 2.5 millioner enheter. Forsknings- og informasjonsdi-

rektør Bouzid Khelili er entusiastisk til innovasjon og entreprenørskap, men heller ikke her finner jeg noen spor av sosialt entreprenørskap.

Litauen

Alytaus Kolegija har tatt initiativ til og gjennomført International Study Course in Social Entrepreneurship (course code SE-03-A) for sine studenter, internasjonale studenter og fakultetsmedlemmer som et direkte resultat av spredningen av min litteratur i faget. Sosialt entreprenørskap er et helt nytt akademisk felt ved høyskolen, hvor innovasjon og entreprenørskap allerede er godt innarbeidet. Jeg brakte kurset til Alytus i desember 2012.

Konklusjon

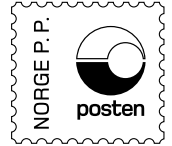
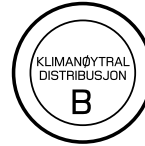
Formidlingen min har bragt ut kunnskap om den alminnelige kvinne og manns muligheter til å delta gjennom praktisk handling og derved direkte kunne delta i de demokratiske prosessers utvikling og forbedring. Den internasjonale uavhengige vitenskap og menneskers medvirkning gjennom innovative handlinger i den sosiale sektor, er vår tids virkemidler i moderniseringen av samfunnet.

Nasjonalbiblioteket i Tegucigalpa, Honduras,

Aktivitetene mine har vist at interessen for sosialt entreprenørskap, både som et vitenskapelig og pragmatisk felt, er stor selv om feltet må betegnes som helt nytt i de omtalte områder. Samtidig er det ønskelig med mer forskning, litteratur og utveksling mellom de ulike land, kontinenter og de Skandinaviske land, både fra bibliotekenes og universitetenes side. Mange tror fortsatt at det er "Presidenten" eller et "Stortinget" som har avgjørende myndighet over vitenskapen og som kan avgjøre forskjellen på rett og galt i vitenskapelige spørsmål. Tanken at vitenskapen ikke er underlagt staten eller "hovedmannen" er ganske fremmed for mange, også for opplyste mennesker, ikke bare i fjernere farnvann men også nær og blant oss selv.

100 år etter Joseph A. Schumpeters banebrytende arbeid er læren om entreprenøren som demokratisk samfunnsutvikler stadig like aktuell. Det er på bakgrunn av det jeg har sett det som en viktig oppgave å bringe kunnskapen ut til verdens biblioteker. ■

Returadresse: Bok og Bibliotek
DB Partner AS, Postboks 163,
1319 Bekkestua

Bok og Bibliotek

www.bokogbibliotek.no • Telefon: 41 33 77 86

Papir og nett – i ett

Alle abonnenter får nå full tilgang til en digital utgave av Bok og Bibliotek i tillegg til papirutgaven.

Ved første gangs innlogging på "Min side", kan du logge deg på med abonnentnummer og postnummer.

www.bokogbibliotek.no/minside

Vi anbefaler at du oppdaterer din profil med eget passord og registrerer din e-post, så får du automatisk beskjed når neste utgave er lagt ut.

MinSide

Logg deg inn dersom du allerede er abonnent eller registrer deg som ny bruker og abonner på løsningen som passer best for deg!

Minerva

Bok og Bibliotek er Norges eneste frittstående bibliotektidsskrift. Vi kommer med 6 utgaver i året og bringer regelmessig artikler og intervjuer om bibliotekutvikling, bøker, lesing og formidling, bibliotekdesign og – teknologi, bibliotekpolitikk, forskning og debatt.

Logg inn:

Brukernavn:

Passord:

Logg inn

 Ny bruker

 Mistet passord

 Bok og Bibliotek

Besøk oss online

